

Художня мова мистецтва Ар-нуво

Анотація. У статті розглянуто стиль ар-нуво, відомий також як модерн, що виник наприкінці XIX ст. на хвилі індустріалізації та став символом пошуків нових художніх форм. Стиль ар-нуво створив естетичну мову, що поєднала природні форми з технічними інноваціями, досягаючи гармонії між декоративністю та функціональністю. Зазначено, що основними характеристиками ар-нуво є природні мотиви, декоративні орнаменти та унікальна колористика, що базується на пастельних і насичених акцентах. У статті досліджено архітектурні, дизайнерські та декоративно-ужиткові аспекти стилю, які залишили глибокий вплив на розвиток сучасного мистецтва та дизайну.

Ключові слова: ар-нуво, модерн, югендстиль, сецесіон, природні мотиви, декоративність, архітектура, колористика, декоративно-ужиткове мистецтво, дизайн.

Annotation. The article examines the Art Nouveau style, also known as Art Nouveau, which emerged at the end of the 19th century. on the wave of industrialization and became a symbol of the search for new artistic forms. The Art Nouveau style created an aesthetic language that combined natural forms with technical innovations, achieving harmony between decorativeness and functionality. It is noted that the main characteristics of art nouveau are natural motifs, decorative ornaments and unique coloring based on pastel and saturated accents. The article explores the architectural, design, and decorative-utility aspects of the style, which left a deep impact on the development of modern art and design.

Keywords: art nouveau, modern, art nouveau, secession, natural motifs, decorativeness, architecture, coloristics, decorative and applied art, design.

Ар-нуво (фр. Art Nouveau, «нове мистецтво») – унікальний мистецький стиль, який з'явився на межі XIX і XX століть і став втіленням естетичних пошуків нової епохи. Цей напрям, відомий також як «модерн», «югендстиль» та «сецесіон», створив нову художню мову, яка докорінно змінила уявлення про красу та функціональність у мистецтві.

Стиль ар-нуво сформувався в період стрімкої індустріалізації та урбанізації Європи. Це була епоха технічного прогресу, соціальних змін і переосмислення ролі мистецтва в житті суспільства. Митці прагнули створити новий універсальний стиль, який би поєднав красу природи з можливостями промислового виробництва.

Філософія ар-нуво полягала у створенні цілісного естетичного середовища, де художня мова охоплювала всі аспекти життя: архітектуру, дизайн-інтер'єру, меблі, декоративне мистецтво, книжкову графіку, живопис і навіть рекламу. Основне прагнення полягало у мистецькому наповненні всіх аспектів побуту, аби краса і гармонія могли бути доступні всім.

Підґрунтям стилю ар-нуво є низка основних художніх принципів, зокрема:

1. Природні форми та мотиви. Ар-нуво насамперед відомий своїми плавними, хвилястими лініями, які нагадують природні форми рослин і тварин. Ці елементи традиційно включали стилізовані квіти, листя, дерева, а також екзотичні рослини та комахи. Так званий «удар батога» – характерна S-подібна лінія, що створює відчуття руху та росту – стала візитівкою цього стилю. Ар-нуво відходив від суворих, статичних форм, натомість, пропонуючи асиметричні композиції, натхненні органічними формами. Майстри ар-нуво особливо цінували природні мотиви за їхню динамічність, вільний рух і багатство деталей. Наприклад, зображення екзотичних квітів, таких як орхідеї та японські хризантеми, часто зображуються на декоративних елементах, вітражах і меблях.

2. Декоративність та орнаментальність. Один з основних принципів ар-нуво – це прагнення до створення розкішних і складних орнаментів. Орнаментальні мотиви в ар-нуво включали як рослинні орнаменти (переплетені стебла, ритмічні повтори листя), так і

геометричні візерунки (спіральні форми, концентричні кола). Митці використовували складні візерунки для підсилення естетичного ефекту та глибини зображення. Для художників ар-нуво були характерні витончені переплетення ліній, що створювали глибину й ефект складних композицій. Відповідно, в архітектурі та дизайні інтер'єру ці лінії допомагали створювати враження цілісності та гармонії між окремими елементами. Методи декорування включали використання мозаїки та вітражів, різьблення по дереву, декоративного металу, а також ліпнину.

3. Колористика ар-нуво. Колористика ар-нуво – це особливий елемент, що додає стилю неповторної атмосфери. Переважали пастельні, приглушені тони, зокрема ніжні бузкові, оливкові, охристі, перлинно-сірі та бліді рожеві відтінки. Поряд з ними також використовувалися насичені смарагдово-зелені, сині, багряні, золотисті й бурштинові кольори, які створювали яскраві акценти в композиції. Особливий ефект досягався за рахунок накладання напівпрозорих шарів, що дозволяло отримати цікаві світлотіньові ефекти та багатшаровість зображення. В архітектурі та живописі використовувалися металеві відтінки: золото, срібло, бронза, що створювало враження розкоші та вишуканості.

Ар-нуво залишається важливим етапом в історії мистецтва. Його принципи гармонійного поєднання природних мотивів, декоративності та функціональності вплинули на розвиток сучасного дизайну, архітектури та декоративно-ужиткового мистецтва. Нині ар-нуво продовжує надихати на створення нових форм, в яких природа і техніка гармонійно поєднуються. Ар-нуво не просто змінив зовнішній вигляд мистецьких об'єктів, а трансформував підхід до власне процесу творчості. Для стилю ар-нуво характерне бачення митця як творця нового світу, який поєднує функціональність з естетикою, практичність з красою.

Ар-нуво прагнув створити не просто гарні предмети, а й передати певні ідеї та емоції через художні засоби. Синтез природних форм з архітектурними та декоративними елементами мав на меті нагадати людині про її зв'язок з природою навіть в умовах швидкої індустріалізації. Стилізовані квіти, екзотичні рослини, лінії, що переплітаються, символізували безперервний рух життя та природи, а також внутрішню гармонію, яка приховується за зовнішньою складністю.

Символічність стилю ар-нуво також виражалася у виборі певних тварин, як-от павичів чи метеликів, які мали особливу символіку та використовувалися для створення акцентів у композиції. Павич символізував розкіш і елегантність, метелики – легкість і красу миттєвості. Такі образи стали метафорами переходу, зміни, вічності й тимчасовості водночас, а також втілювали естетичне бачення того часу, для якого ар-нуво став провідним стилем.

Ар-нуво мав глибокий вплив на різні види мистецтва, від архітектури та живопису до моди та ювелірного мистецтва. Наприклад, в архітектурі це виявлялося в плавних, органічних формах, які не тільки підкреслювали природність об'єкта, а й дозволяли створити гармонійний простір, який передає ідеї стилю. Такі архітектори, як Віктор Орта та Ектор Гімар, створювали будівлі, які нагадували живі організми. Серед характерних елементів архітектури ар-нуво були криволінійні фасади, декоративні металеві конструкції, вітражні вікна з природними мотивами.

Ар-нуво активно вплинув на дизайн інтер'єрів. Митці та дизайнери прикрашали інтер'єри меблями з різьбленням і вишуканими декоративними елементами, створювали світильники з вітражами, які додавали інтер'єру затишної атмосфери. Інтер'єри, виконані в стилі ар-нуво, відрізнялися гармонією форми і кольору, багатством деталей, асиметричністю композиції.

Ювелірні вироби в стилі ар-нуво, створені майстрами, такими як Рене Лалік, вражали своїми органічними формами та використанням кольорових каменів, емалі й скла. Вони не

просто прикрашали, а ставали самостійними витворами мистецтва, які можна було споглядати як картини або скульптури.

Вплив стилю також помітний у книжковій графіці та друкарському мистецтві. Обкладинки книг, плакати й афіші в стилі ар-нуво стали відомими завдяки своїм декоративним шрифтам і складним композиційним рішенням, що об'єднували зображення та текст в єдину художню форму.

Ар-нуво перевернув уявлення про роль мистецтва в суспільстві, об'єднавши декоративність з практичністю. Митці та дизайнери ар-нуво вважали, що кожен елемент, незалежно від його функції, має бути естетично привабливим, навіть якщо це звичайна деталь інтер'єру або функціональний предмет побуту.

Ар-нуво на межі XIX-XX століть став революційним мистецьким стилем, що проклав шлях до нової форми художнього уявлення. Його художня мова, основою якої були природні форми, декоративність та особлива колористика, створила нове розуміння краси й естетики, вплинула на різні види мистецтва та залишила незабутній слід у світовій культурі. Стиль ар-нуво став не лише новим візуальним феноменом, а й важливою ланкою у формуванні сучасного мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Історія українського мистецтва: конспект курсу лекцій / Лукань В.Г.; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, Ін-т мистец., Каф. образотв. мистец. ім. М. Фіголя. Т.: Навчальна книга - Богдан, 2012. 192 с.
2. Історія українського мистецтва: у 5 т. / голов. ред. Ганна Скрипник; НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. К.: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України. Т. 4: Мистецтво XIX століття / Валентина Рубан, Володимир Тимофієнко, Михайло Селівачов; ред. 4-го т. В. Рубан. 2006. 760 с.
3. Історія українського мистецтва: у 5 т. / голов. ред. Ганна Скрипник; НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. К.: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Т. 5: Мистецтво XX століття / наук. ред. Т. Кара-Васильєва. 2007. 1047 с.